

SRPSKI PROIZVOĐAČI I CE ZNAK

SERBIAN PRODUCERS AND CE MARKING

Slavica Anđelić | Visoka poslovna škola strukovnih studija "Prof. dr Radomir Bojković" Kruševac | slavica.andjelic@indmanager.edu.rs

Vesna Mladenović | vesna.mladenovic777@gmail.com

Marko Trišić | Visoka poslovna škola strukovnih studija "Prof. dr Radomir Bojković" Kruševac | marko.trisic@indmanager.edu.rs

Sažetak

Ovaj rad ima za cilj da reši menadžersku dilemu i da odgovori na pitanje: Da li da se upustimo u postupak dolaska do CE znaka za proizvode? Prednosti CE znaka su sledeće: uklonjene su sve tehničke barijere kod izvoza, postoji mogućnost postizanja dobre konkurentnosti na inostranom tržištu ako se obezbedi visok kvalitet proizvoda, postoji mogućnost ravnopravne kooperantske saradnje sa stranim firmama, veća konkurentnost i na domaćem tržištu. Poteškoće: suočavanje sa kompletnom i konzistentnom ocenom usaglašenosti svih performansi proizvoda – „trenutak istine“, troškovi ocene usaglašenosti (mogu biti visoki, pa to poskupljuje proizvod), uključivanje inostranog notifikovanog tela (cena, jezik korespondencije).

Abstract

This paper aims to solve the managerial dilemma and answer the question: Should we engage in the process of reaching the CE mark for products? The advantages of the CE mark are the following: all technical barriers concerning export are eliminated, there is the possibility of achieving good competitiveness in the foreign market, if the product is of high quality, there is a possibility of equal cooperation with foreign companies, greater competitiveness and the domestic market are ensured. Difficulties: confronting with a complete and consistent assessment of compliance of all product performances - the "moment of truth", the compliance assessment costs (may be high, thus increasing product costs), inclusion of foreign notified body (price, language of correspondence).

Ključne reči: CE znak, konkurentnost, evropsko tržište, proizvod

Keywords: CE mark, competitiveness, European market, product

1. Uvod

Ukoliko pogledate malo bolje pojedine kupljene proizvode, primetićete puno oznaka i referenci, a negde među njima ćete videti oznaku koja se sastoji od slova CE. Da li znate šta ona podrazumeva? Mali nagoveštaj, ova oznaka ne znači da se radi o proizvodu iz kineskog izvoza (CE – Chinese Export), takva oznaka ne postoji. Ali obzirom da je okružena oznakama sertifikacionih tela, logična je pretpostavka da znak CE mora biti oznaka neke organizacije CE, kojom potvrđuje da proizvod ispunjava njene propisane standarde, da li je to tačno? Nije. Kako bi se uklonila dilema, u ovom radu će biti reči o tome šta zaista predstavlja oznaka CE, zatim, kako je propisano da bi trebalo da izgleda ovaj znak. Takođe, opisuje se kakva je odgovornost proizvođača kada postavi CE znak na svoj proizvod, uz osvrt na uslove pod kojima je ovo pitanje regulisano za naše proizvođače, s obzirom na to da je Srbija još uvek u statusu pridružnice Evropske Unije, a ne punopravne članice. U poslednjem delu rada definisan je postupak dobijanja CE znaka i direktive koje determinišu zahteve CE označavanja i ključnih pitanja vezanih za sam postupak. Zaključno, odgovara se na prvobitno pitanje da li je isplativo upustiti se

u postupak dolaska do CE znaka za proizvode.

2. Funkcionisanje evropskog tržišta

Evropsko tržište zahteva da proizvodi koji se plasiraju na tržište moraju zadovoljiti suštinske, odnosno bitne zahteve za bezbednost i zaštitu zdravlja.

Najveći broj proizvoda široke potrošnje i industrijskih proizvoda moraju imati CE znak. Na taj način proizvođač potvrđuje da proizvod ispunjava sve bitne zahteve date u evropskim direktivama koje se odnose na taj proizvod i da je sprovedena procedura ocenjivanja usaglašenosti.

Evropske direktive tzv. novog pristupa su jedan od najvažnijih zakonskih instrumenata na evropskom tržištu. Novi pristup obuhvata set zakonskih instrumenata (direktiva) kojima se propisuju bitni zahtevi koje mora ispuniti svaki proizvod. Bitni zahtevi se najlakše ispunjavaju kroz primenu harmonizovanih standarda, koji nisu ništa drugo nego evropski standardi koji su objavljeni u Službenom glasniku Evropske unije. Ove standarde objavljuju evropske organizacije za standardizaciju: CEN (European Committee for Standardization) i CENELEC (European Committee for Electrotechnical Standardization). [1] Kada se govori o CE znaku, potrebno je upoznati Globalni pristup koji uspostavlja tehničko okruženje za proveru ispunjenosti bitnih zahteva iz direktiva kroz sprovođenje postupaka ocene usaglašenosti. Postupci ocene usaglašenosti su grupisani u osam modula, označenih slovima od A do H. Kroz direktive Novog pristupa su uspostavljeni bitni zahtevi koje proizvodi moraju ispuniti, dok Globalni pristup propisuje načine za ocenjivanje usaglašenosti sa bitnim zahtevima.

3. Informisanost proizvođača o CE znaku

Često postoji nedoumica šta znači oznaka CE. Obično se misli da je to oznaka proizvoda visokog kvaliteta. Međutim, CE znak nije oznaka kvaliteta, niti garancija da je proizvod visokog kvaliteta. CE znak postavljen na proizvodu označava da proizvod zadovoljava

bitne zahteve u pogledu bezbednosti i zdravlja korisnika, zahteve zaštite imovine i zaštite životne sredine. CE znak nije komercijalna oznaka, niti označava poreklo proizvoda.

CE znak je oznaka da je proizvod usaglašen sa svim bitnim zahtevima evropskih direktiva Novog pristupa koje se na njega odnose i da je sprovedena ocena usaglašenosti kojom se dokazuje ispunjenost bitnih zahteva. Važno je naglasiti da jedan CE znak na proizvodu označava da je proizvod usaglašen sa svim bitnim zahtevima svih direktiva koje se primenjuju na taj proizvod.

Proizvođač samostalno postavlja CE znak na proizvod, ali tek posle okončanja postupka ocene usaglašenosti i izrade CE deklaracije o usaglašenosti, koja je osnovni dokument koji prati proizvod sa CE znakom na evropskom tržištu.

CE znak se mora postaviti na sve nove proizvode proizvedene u Evropskoj uniji ili trećim zemljama, polovne proizvode koji se uvoze iz trećih zemalja i proizvode koji se već nalaze na evropskom tržištu, ali su znatno modifikovani, tako da se mogu smatrati novim proizvodima.

CE znak mora biti: **jasno uočljiv** - npr. postavljen na poleđini ili donjoj strani proizvoda; **čitljiv** - postoji ograničenje vezano za minimalnu visinu znaka od 5mm; **trajan** - da se u formalnim uslovima ne može ukloniti bez traga.

U zavisnosti od prirode proizvoda, CE znak se može postaviti na sam proizvod, njegovu natpisnu pločicu sa podacima, pakovanje (ambalažu) ili prateću dokumentaciju.

Sa težnjom Srbije da postane članica Evropske unije, usledile su i obaveze prenošenja evropske regulative u domaće zakonodavstvo. U skladu sa navedenim, veliki broj evropskih direktiva Novog pristupa je preveden i usvojen kao srpski pravilnik sa obaveznom primenom. U skladu sa ovim pravilnicima, proizvođači u Srbiji su u obavezi da, od početka primene pravilnika, na svoje proizvode postavljaju srpski znak usaglašenosti, nakon sprovedene procedure. Procedura je u velikoj meri ista kao i za postavljanje CE znaka, tako da se proizvođačima preporučuje istovremeno sprovođenje postupka dolaska

do CE znaka i srpskog znaka usaglašenosti. Na ovaj način se štedi i vreme i novac. [2]

U slučaju kada ispod CE znaka ili srpskog znaka usaglašenosti, na proizvodu postoji brojčana oznaka, to znači da je notifikovano ili imenovano telo učestvovalo u ocenjivanju usaglašenosti tog proizvoda. Broj ispod znaka upravo označava identifikacioni broj tog notifikovanog tela.

3.1 Odgovornost proizvođača kada postavi CE znak na proizvod

Proizvođač je lice (fizičko ili pravno) koje je odgovorno za konstruisanje i proizvodnju proizvoda. Da bi na proizvodu imao CE znak, proizvođač ne mora da se nalazi na teritoriji Evropske unije. Dakle, proizvođači iz Srbije mogu na svoj proizvod da postavljaju CE znak, ukoliko su sproveli potrebnu proceduru, bez obzira na to što se ne nalaze na teritoriji Evropske unije.

Proizvođač, stavljanjem CE znaka na proizvod, mora da garantuje da je proizvod projektovan, proizveden i usaglašen sa svim bitnim zahtevima svih direktiva Novog pristupa koje se primenjuju na predmetni proizvod. Proizvođač može koristiti gotove proizvode, delove ili komponente za proizvodnju finalnog proizvoda, ali on uvek mora zadržati odgovornost za proizvod. Navedeno je razlog zašto se proizvođačima preporučuje da nabavljaju komponente i delove od proverenih isporučilaca koji imaju sve potrebne sertifikate, ateste, CE znak ili rezultate ispitivanja iz akreditovanih laboratorija za robu koju isporučuju.

3.2 Srpski proizvođači i njihov predstavnik u EU

S obzirom na to da Srbija još nije članica Evropske unije, srpski proizvođači moraju imati ovlašćenog predstavnika koji se nalazi na teritoriji Evropske unije.

Ovlašćeni predstavnik može imati samo ovlašćenje da u ime proizvođača obavlja administrativne poslove, a nikako ne sme da modifikuje proizvod kako bi ga uskladio sa zahtevima direktiva. Ovlašćeni predstavnik mora obavezno da se nalazi na teritoriji Evropske unije. Između proizvođača i ovlašćenog predstavnika mora postojati ugovorni odnos.

Osnovna uloga ovlašćenog predstavnika je u uspostavljanju kontakta sa tržišnim nadzorom na evropskom tržištu. Ovlašćenom predstavniku se obraćaju nadležni organi tržišnog nadzora država članica Evropske unije za sve potrebne informacije, umesto proizvođača.

3.3 Uloga notifikovanog tela

Notifikovana tela su profitne organizacije koje je neka od članica Evropske unije imenovala da sprovede postupak ocene usaglašenosti. Jedna država može da imenuje više notifikovanih tela, čak više desetina.

Kako Republika Srbija nije članica Evropske unije, ona nema notifikovana tela. Za potrebe ocene usaglašenosti sa srpskim pravilnicima kojima su preuzete evropske direktive, u Srbiji postoje imenovana tela. [3]

3.4 Sistemi brzog obaveštavanja

Na teritoriji Evropske unije postoji informacioni sistem za prijavu nebezbednih proizvoda, koji se naziva RAPEX. Najvažniji deo ovog sistema je baza podataka o nebezbednim proizvodima koja je ažurna na nivou jednog minuta. Nijedan proizvođač ne želi da se njegov proizvod pojavi u ovoj bazi, jer ako se to dogodi proizvod će biti na „crnoj listi“, što će zahtevati njegovo potpuno povlačenje sa tržišta, restrikcije u isporuci, dodatna ispitivanja i troškove. Ovo je još jedan od razloga zašto je postupak dolaska do CE znaka potrebno valjano realizovati. [4]

Po uzoru na evropski, u Srbiji takođe postoji sistem za brzu razmenu informacija o nebezbednim proizvodima, koji je formiran u skladu sa Zakonom o opštoj bezbednosti proizvoda („Sl. Glasnik R.S.“ br. 41/2009). Ovaj sistem se naziva NEPRO. Cilj ovog sistema je brza razmena informacija i uzbunjivanje nadležnih organa u Srbiji radi preduzimanja mera u vezi sa rizicima koje opasan proizvod ima po zdravlje i bezbednost potrošača.

U okviru ovog sistema postoji devet vrsta definisanih rizika u vezi sa proizvođačima: rizik od opekotina, hemikalija, gušenja, posekotina, električnog udara, eksplozije, podreda, rizik od požara i rizik od davljenja. [5]

Tabela 1. Direktive postavljanja CE znaka na proizvod [2]

Kablovske instalacije za prevoz ljudi	2000/9/EC, (EU)2016/424
Građevinski proizvodi (CPD/CPR)	89/106/EEC, (EU)305/2011
Vrelvodni kotlovi	92/42/EEC
Ekodizajn energetskih proizvoda	2009/125/EC
Elektromagnetska kompatibilnost (EMC)	2014/30/EU
Oprema za potencijalno eksplozivne atmosfere (ATEX)	2014/34/EU
Eksplozivni za civilnu upotrebu	2014/28/EU
Gasni aparati (GAD)	2009/142/EC, (EU) 2016/426
Liftovi	2014/33/EU
Niskonaponska oprema (LVD)	2014/35/EU
Mašine (MD)	2006/42/EC
Merni instrumenti (MID)	2014/32/EU
Medicinska sredstva (MDD)	93/42/EEC
Aktivna medicinska sredstva za implantaciju	90/385/EEC
Medicinska sredstva za in vitro dijagnostiku	98/79/EC
Neautomatske vage (NAWI)	2014/31/EU
Lična zaštitna oprema (PPE)	89/686/EEC, (EU) 2016/425
Oprema pod pritiskom (PED)	2014/68/EU
Pirotehnička sredstva	2013/29/EU
Radio oprema (RED)	2014/53/EU
Rekreativna plovila	2013/53/EU
Jednostavni sudovi pod pritiskom (SPVD)	2014/29/EU
Bezbednost igraćaka	2009/48/EC
Emisija buke opreme korišćene na otvorenom	2000/14/EC

Italik slovima su označene one direktive koje su već usvojene kao srpski pravilnici (presek stanja zaključno sa septembrom 2016.g.)

4. Postavljanje CE znaka

Početni korak je obezbeđenje podrške rukovodstva organizacije za CE znak. Rukovodstvo će svoju podršku izraziti kroz obezbeđenje svih potrebnih resursa i kroz imenovanje tima koji će se baviti postupkom dolaska do CE znaka.

Tim za CE znak treba da se sastoji od osoblja koje će se baviti menadžmentom kvaliteta (koje poznaju zahteve direktiva, standarda, propisa) i stručnjaka iz organizacije koji dobro poznaju proizvode koji se označavaju

CE znakom (tehniku njihovog projektovanja i proizvodnje).

Ukoliko u organizaciji postoji dovoljno stručnih ljudi sa potrebnim znanjima, organizacija se može odlučiti da samostalno sprovede postupak dolaska do CE znaka. Ukoliko to nije slučaj, može se obratiti za pomoć konsultantu, koji u tom slučaju mora biti deo tima za CE znak. [6]

Potrebno je sagledati kako se u organizaciji realizuje proces proizvodnje predmetnog proizvoda. To znači da treba detaljno sagledati i po mogućnosti predstaviti kroz dijagram toka osnovne proizvodne procese, značajne pomoćne procese i najvažnije logističke procese.

Organizacija koja ima implementiran sistem menadžmenta kvaliteta, prema zahtevima standarda ISO 9001:2008 (ili nove verzije standarda ISO 9001:2015), ovaj korak će praktično moći da zaobiđe, jer se podrazumeva da su procesi definisani, dokumentovani i da se njima upravlja.

Izbor asortimana proizvoda za CE označavanje je odluka rukovodstva organizacije. Faktori koji utiču na izbor proizvoda za CE označavanje mogu biti sledeći: stepen složenosti proizvoda (obično se počinje sa jednostavnijim proizvodima), zahtevi tržišta (izvoz u određene države) ili razvojna politika preduzeća.

4.1 Identifikovanje direktiva koje se primenjuju na proizvod

Izbor direktiva se sprovodi na osnovu sagledanih karakteristika proizvoda koji su odabrani za CE označavanje. Ovom prilikom treba maksimalno koristiti princip univerzalnosti i objediniti proizvode sa sličnim karakteristikama, jer se time skraćuje potrebno vreme, a troškovi smanjuju.

Na jedan proizvod se može odnositi jedna ili više direktiva, jer se moraju obuhvatiti svi aspekti rizika, što postepeno treba imati u vidu. CE znak se odnosi na sve direktive koje su primenjive na proizvod. [7]

Za direktive za koje je utvrđeno da se primenjuju na izabrane proizvode, potrebno je sastaviti listu harmonizovanih standarda koji se na njih pozivaju. Od celokupnog

spiska harmonizovanih standarda treba izdvojiti samo one koji se mogu primeniti baš na izabrani proizvod. Nakon izbora, sledi nabavka potrebnih standarda i primena njihovih zahteva. Proizvođač treba da raspolaže svim potrebnim standardima i to njihovim ažuriranim verzijama.

S obzirom na relativno visoku cenu standarda i na veliki broj standarda koji se mogu odnositi na proizvod, pri nabavci standarda treba biti racionalan. [8]

Na osnovu proučavanja svih standarda koji su primenjivi za izabrani proizvod, treba oceniti koje osnovne performanse treba da zadovolji proizvod i koja osnovna ispitivanja treba da budu obavljena na materijalima, komponentama i na proizvodu. [9]

Ocenjivanje usaglašenosti obuhvata fazu projektovanja proizvoda, fazu proizvodnje proizvoda ili obe faze. U skladu sa tehničkim karakteristikama proizvoda, kao i rizikom pri upotrebi proizvoda, proizvođač bira odgovarajući postupak ocenjivanja usaglašenosti za svaku od primenjivih direktiva.

Proceduru ocenjivanja usaglašenosti sprovodi proizvođač ili notifikovano telo. Ocenjivanje usaglašenosti se razlikuje u odnosu na module od A do H, osim za Direktivu o građevinskim proizvodima, kod koje se ne primenjuju moduli Globalnog pristupa.

Moduli za ocenu usaglašenosti su sledeći: interna kontrola proizvodnje, EC ispitivanje tipa, usaglašenost sa tipom, obezbeđivanje kvaliteta proizvodnje, obezbeđivanje kvaliteta proizvoda, verifikacija proizvoda, jedinična verifikacija, potpuno obezbeđivanje kvaliteta.

Ako ne postoje harmonizovani standardi koje pozivaju direktive, ako oni ne pokrivaju sve rizike za sve bitne zahteve, ili ako ih proizvođač nije primenio, onda je neophodno sprovesti postupak analize i ocene rizika korišćenja proizvoda.

Analizom rizika se identifikuje nivo opasnosti i procenjuje verovatnoća da proizvod postane opasan. Kada se utvrdi da postoje karakteristike koje posebno utiču na bezbednost proizvoda, one se moraju ispitati kako bi se utvrdilo da li se nalaze u granicama dozvoljenog odstupanja.

Treba uzeti u razmatranje i mogućnosti upotrebe proizvoda i na neki drugi način, osim predviđenog i van njegove namene, pre svega ako proizvod može doći u kontakt sa neobučanim osobama, starim licima ili decom.

Direktive zahtevaju pripremu tehničke dokumentacije, koja treba da sadrži podatke i dokaze usaglašenosti proizvoda sa bitnim zahtevima. Tehnička dokumentacija treba da bude prevedena na jedan od jezika Evropske unije i po mogućstvu na jezik ciljnog tržišta. Obim dokumentacije zavisi od složenosti proizvoda. Osnovni delovi tehničkog fajla su projektna dokumentacija, proizvodna dokumentacija i dokumentacija za korisnike.

Projektna dokumentacija treba da sadrži sve potrebne projektne i konstruktivne detalje: tehnički opis proizvoda, oblik i izgled proizvoda i njegovih delova, sastavne delove ili sklopove i njihove delove kod složenijih proizvoda.

Proizvodna dokumentacija sadrži tehničke detalje kojima se definiše postupak proizvodnje. Praćena je svim potrebnim izveštajima o ocenama usaglašenosti, kao i dokazima kvaliteta za materijale, sastavne delove, sklopove i proizvod.

Dokumentacija za korisnike, u zavisnosti od proizvoda, sastoji se od jednog, dva ili tri dela, a to su: dokumentacija za montažera (ako proizvod zahteva stručnu montažu pre prvog puštanja u rad); dokumentacija za servisera (ako proizvod zahteva stručno održavanje i popravke); dokumentacija za direktnog korisnika. Korisničkim uputstvima treba posvetiti posebnu pažnju i što bolje i slikovitije ih izraziti, jer ona predstavljaju najbolju zaštitu proizvođača.

Proizvođač imenuje ovlašćenog predstavnika u EU da u njegovo ime ispuni sve obaveze koje zahtevaju primenljive direktive. Proizvođač mora ugovorom ovlastiti predstavnika da bi se definisao sadržaj njegovih aktivnosti. Poslovi koji se mogu dodeliti ovlašćenom predstavniku su samo administrativne prirode. Ovlašćeni predstavnik ne može samoinicijativno modifikovati proizvod da bi ga uskladio sa direktivama i standardima.

Na izbor ovlašćenog predstavnika utiče više faktora, a neki od njih su sledeći: ugled i reputacija notifikovanog tela, posebno u zemljama koje su ciljno tržište, obim notifikacije notifikovanog tela (direktive, standardi, proizvodi) tako da pokrije što više direktiva, cena, rokovi, način plaćanja, popusti i ostali komercijalni uslovi, jezik korespondencije i kontaktiranja sa notifikovanim telom, opšta kooperativnost i utisak. Izbor odgovarajućeg notifikovanog tela obavlja sam proizvođač.

Notifikovana tela imaju pravo da ocenjuju usaglašenost samo po onim direktivama koje ulaze u njihov obim notifikacije. Pre kontaktiranja notifikovanog tela poželjno je znati koje će direktive biti predmet ocene usaglašenosti za proizvode, da bi se angažovalo ono notifikovano telo čiji obim notifikacije obuhvata sve potrebne direktive i proizvode u okviru njih.

Kada notifikovano telo sprovede ocenu usaglašenosti, ono izdaje atest o usaglašenosti (može se zvati i drugačije, npr. Sertifikat o ispitivanju tipa, odobrenje sistema menadžmenta kvaliteta za predmetni proizvod). [3]

Na osnovu atesta o usaglašenosti izrađuje se EC deklaracija o usaglašenosti, na osnovu koje se vrši CE označavanje. Proizvođač sam izrađuje EC deklaraciju o usaglašenosti. Sadržaj EC deklaracije o usaglašenosti propisan je svakom pojedinačnom direktivom. Deklaracija može imati oblik dokumenata, etikete ili neki ekvivalentan oblik.

CE znak mora postaviti proizvođač. Označavanje CE znakom mora imati oblik koji je propisan u direktivi. Ukoliko se CE znak smanjuje ili povećava, mora se poštovati srazmera.

CE znak mora biti postavljen vidljivo, čitljivo i neizbrisivo na proizvod ili na pločicu sa podacima o proizvodu. Međutim, kada ovo nije moguće ili nije opravdano zbog prirode proizvoda, može se staviti na pakovanje, ako postoji, kao i na prateća dokumenta gde direktiva predviđa takva dokumenta. Kada je notifikovano telo uključeno u fazu kontrole proizvodnje, u skladu sa primenljivim direktivama, njegov identifikacioni broj mora da prati CE oznaku.

5. Zaključak

CE oznaka je oznaka usklađenosti koja se sastoji od slova C i E je skraćena za *'Conformite European'*, što predstavlja francuski naziv za usaglašenost proizvoda sa evropskim standardima. Postavljanjem CE znaka na proizvod, proizvođač naglašava da je ocenio usklađenost sa standardima EU zdravstvene sigurnosti, bezbednosti i zakonodavstvom o zaštiti životne sredine. Time potvrđuje da je proizvod usklađen sa relevantnim zahtevima. Odgovornost proizvođača jeste da potvrdi da je proizvod usklađen pre plasiranja na tržište. Dakle, oznaka CE, po nekim autorima "pasoš za proizvode", nije znak kvaliteta proizvoda. Prvo, zahtevi CE se odnose na bezbednost, a ne na kvalitet proizvoda, drugo, dobiti oznaku kvaliteta za proizvod je dobrovoljan čin proizvođača, dok je oznaka CE obavezna za one proizvode na koje se odnosi. Takođe, oznaka CE nije znak za poreklo proizvoda i to ne znači da je on proizveden u Evropi. Proizvod sa CE oznakom može biti proizveden bilo gde u svetu. Zakonodavstvo CE harmonizovalo je zahteve za usuglašavanjem proizvoda sa standardima širom Evrope, a to znači da kada proizvođač dobije pravo na CE oznaku, njegovi proizvodi mogu ući na tržište u svim zemljama Evropske unije i slobodno se kretati između ovih zemalja EU bez dodatnih zahteva ili sertifikata. CE označavanje je, konkretno, indikacija da proizvodi odgovaraju ključnim zahtevima direktiva i da su bili podvrgnuti postupku ocene usaglašenosti, kako je i predviđeno u direktivama. Nadalje, države članice su obavezne da preduzmu odgovarajuće mere da zaštite CE označavanje. [10] Opšti cilj Direktive CE jeste da potvrdi da proizvod koji nosi oznaku CE ispunjava nivo zaštite iz Direktive o usklađivanju, da je proizvođač podvrgnut brojnim procedurama procenjivanja propisanim zakonom EU u vezi sa njegovim proizvodom. Prethodno podrazumeva da dizajnira i proizvede proizvod u skladu sa suštinskim zahtevima relevantne direktive, što je najefikasnije ostvariti korišćenjem harmonizovanih standarda, propisa u smislu tehničkih karakteristika proizvoda ili drugih tehničkih specifikacija. Naime, aktivnosti Privredne komore Srbije usmerene su na promociju

značaja i uključivanje privrednih subjekata u proces izrade tehničkih propisa i standarda. Postojanje oznaka CE na proizvodu podrazumeva relaksirane tehničke barijere prilikom izvoza na evropsko tržište, mogućnost ravnopravne kooperantske saradnje sa stranim firmama, veću konkurentnost i na domaćem tržištu, mogućnost postizanja dobre konkurentnosti na inostranom tržištu pod uslovom da se obezbedi visok kvalitet proizvoda. Odlika o prihvatanju CE znaka je uz ovakve pozitivne efekte opravdana, ali pretpostavlja suočavanje sa kompletnom i konzistentnom ocenom usaglašenosti svih performansi proizvoda i to uz visoke troškova ocene usaglašenosti, pa kao takva, ostaje na proizvođačima da je donesu. Uz adekvatnu analizu prednosti i zahteva koje nosi sa sobom, CE znak predstavlja pametno ulaganje u proces podizanja kvaliteta proizvoda koji se plasiraju na inostranom tržištu.

Bibliografija

1. <http://www.newapproach.org>
2. <http://www.tehnis.privreda.gov.rs/>
3. <http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/nando/>
4. http://ec.europa.eu/consumers_safetuy/
5. <http://www.nepro.gov.rs>
6. <http://pks.rs/>
7. <http://www.newapproach.org>.
8. <http://www.iss.rs/>
9. <http://ats.rs/>
10. Prevod: Prof. Dragoljub Dimitrijević, B.Sc. "Englesko – srpski rečnik tehničkih termina u evropskim direktivama novog pristupa i globalnog pristupa", Beograd, 2006.

Istorija rada:

Rad primljen: 14.10.2017.

Prva revizija: 06.11.2017.

Prihvaćen: 08.11.2017.